

Nevajadzētu terorizēt kartupeļu racējus!

Vispārējā iedzīvotāju ienākumu deklarēšana ir nepieciešama, bet tās nepārdomāta ieviešana var radīt lielu stresu un neveicinās nodokļu nomaksas morāli, uzskata **IEVA LIEPIŅA**, zvērināta revidente, sertificēta nodokļu konsultante. Sākumdeklarēšanai būtu jāiet cieši kopā ar iedzīvotāju ienākuma nodokļa aprēķināšanas un iekasēšanas sistēmas vienkāršošanu. Ienākumam no nenozīmīgiem fizisko personu savstarpējiem darījumiem ir jābūt noteiktam tolerances sliekšnim. Būtu neprātīgi mēģināt apkarot tādu ienākumu gūšanu, ja kāds palīdz nopļaut zāli vai norakt kartupeļus un viņam par to samaksā desmit eiro.

Lai mazinātu skaidras naudas apriti, Ēnu ekonomikas ierobežošanas plānā 2024.–2027. gadam paredzēts apzināt konceptuālo risinājumu par vispārējo iedzīvotāju ienākumu deklarēšanas principu. Kāds ir jūsu viedoklis — vai ir jāievieš ikgadējā vispārējā iedzīvotāju ienākumu deklarēšana?

Ideja ir ļoti laba, šādu deklarēšanu ieviest ir nepieciešams, jo tāda pastāv daudzās valstīs. Ja esi nodokļu maksātājs un pretendē uz dažādiem valsts piedāvātiem «labumiem», ir jāmaksā nodokļi. Bet ieviešanai ir jābūt jēgpilnai, ar noteiktu un saprotamu mērķi. Mani satrauc pamatojums, kāpēc atkal ir radies jautājums par vispārējo ienākumu deklarēšanu. Tas drīzāk ir iegansts, nekā reāli risināma problēma. Mums nav vīzijas. Tā ir Latvijas nodokļu sistēmas lielākā problēma. Nodokļi ir saskaldīti, katrs savā jomā mēģina kaut ko uzlabot, pilnveidot un ieviest no jauna, bet nav kopējas vīzijas, ko īsti

gribam, kāds ir mērķis. Tam būtu jābūt pamatam, kā veidot ilgtspējīgu nodokļu sistēmu.

Mērķis un vīzija būtu tas, ka saprotam, kādus fizisko personu ienākumus un kādā apmērā vēlamies aplikt ar nodokļiem; kas ir vieglāk iekasējams; kam ir mazākas administratīvās izmaksas. Tas ir būtiski, jo mūsdienās jebkuras normatīvā regulējuma izmaiņas pavada IT izmaksas, kas nav mazas.

Neviens nešaubās, ka ēnu ekonomika pastāv, taču nezinām, kādi ir pamataprēķini, lai ieviestu vispārējo iedzīvotāju ienākumu deklarēšanu. Cik daudz un kādas nodokļu summas tādā veidā vēlamies «izcelt» no pelēkās ekonomikas? «Apakšā» būtu jābūt nopietnam pētījumam.

Ideja par ikgadējo vispārējo iedzīvotāju ienākumu deklarēšanu Latvijā tiek apspriesta jau daudzus gadus, taču līdz ieviešanai nekad nav tikts.

Par fizisko personu ienākumiem runā jau vismaz 20 gadus. Ja skatāmies tikai uz iedzīvotāju ienākuma nodokli (IIN), pa šiem gadiem daudz kas būtisks jau ir sakārtots. Piemēram, ar IIN tiek apliktis plašs fiziskās personas ienākumu loks no kapitāla pieauguma.

Kāds ir iegansts, lai ieviestu vispārējo iedzīvotāju ienākumu deklarēšanu? Jaunā Valsts ieņēmumu dienesta (VID) ģenerāldirektore Baiba Šmite-Rože nāca klajā ar paziņojumu, ka ir jāierobežo skaidras naudas aprite. Ir jāsaprot, cik daudz ir skaidras naudas, par ko vispār runājam. Vai tiešām tie ir fizisko personu ienākumi skaidrā naudā, ja ierasta prakse ir darba algu saņemšana bankas kontā un nekustamā īpašuma atsavināšanas darījumi ir pieļaujami tikai bezskaidras naudas veidā? Ir jāsaprot, kas veido 26,5% no iekšzemes kopprodukta (IKP) ēnu ekonomikas (tik liela ēnu ekonomika Latvijā bija 2022. gadā — red.).

Zvērināti revidenti redz «bildi» no citas — uzņēmēju, fizisko personu — puses, kuri pie mums vērsas ar nodokļu konsultāciju jautājumiem. Cilvēks pamatā ir orientēts samaksāt nodokļus un pie konsultanta nenāk uzdot jautājumu — kā nodokļus nemaksāt.

Ja man jāpasaka, kam ir tik daudz skaidras naudas, lai ieviestu īpašus pasākumus tās ierobežošanai, nemācētu atbildēt. Pārsvārā gadījumu darba algu cilvēki saņem norēķinu kontos kredītiestādes. Ir vien atsevišķi gadījumi, kad ienākumi tiek izmaksāti skaidrā naudā. Uzņēmumu kasēs neredzam vērā ņemamu skaidras naudas daudzumu.

Pēdējos gados, kad likumā «Par nodokļiem un nodevām» tika noteikti vēl stingrāki skaidras naudas darījumu deklarēšanas sliekšņi un noteikti tās lietošanas ierobežojumi

kur reāli varētu generēt skaidru naudu, ir tās ieviešana no citām valstīm. Eiropas Savienības robežas ir atvērtas, kontrole nav tik stingra. Iespējams, tiek īstenotas kādas darījumu ķēdes un shēmas.

Doma ierobežot skaidras naudas apriti jau ir cīņa ar sekām, nevis ar cēloni. Tas nebūtu īpaši pareizi. Ir jāzina problēmas cēlonis un likumu izmaiņas jāvērs tieši uz cēloņu mazināšanu. Var izrādīties, ka pat neliela IIN likmes samazināšana rada ievērojamu nodokļa iekasēšanas pieaugumu.

Pērn likumprojekts, kas paredzēja vispārējās deklarēšanas paplašināšanu un šī pienākuma ieviešanu no 2025. gada, tika virzīts valsts budžeta likumprojekta paketes ietvaros. Taču tika izņemts no paketes un nodots atkārtotai saskaņošanai, kā arī plašākai diskusijai un apspriešanai ar valdības sociālajiem un sadarbības partneriem un sabiedrību kopumā.

Ko nozīmē sabiedriskā apspriešana? Ne jau pensionārs Liepājā, kurš arī no savas pensijas maksā IIN, tiks pie apspriešanas. Apmēram 10–15% strādājošo darbojas pie normatīvo aktu izdošanas. Viņi arī apspriedīs, kā maksās visi pārējie 90%. Svarīgi, lai informācija līdz «augšām» aiziet no pirmavota, lai būtu skaidrs, ko reāli var izdarīt. Tieši sabiedrisks pētījums pirms vispārējās deklarēšanas ieviešanas, iespējams, radītu daudz lielāku skaidrību par reālo situāciju un noskaņojumu IIN maksātāju pamatmasā.

Vispirms būtu jāvirzās uz IIN maksāšanas sistēmas pārveidošanu. Latvijā šī sistēma ir ārkārtīgi sarežģīta. Valsts pārvalde nesēn secināja, ka mikrouzņēmumu nodoklis nav efektīvs, tiek nepareizi izmantots (no 2024. gada 1. janvāra mikrouzņēmumiem Latvijā tika noteikta vienota likme 25% apmērā — red.).

Ilustrēšu ar dažiem piemēriem. Daži mani paziņas kovida laikā sāka šūt, maksāja mikrouzņēmumu nodokli. Tagad mikrouzņēmumu nodoklis ir pilnībā pārveidots, ir septiņi veidi, kā fiziskā persona var maksāt nodokļus. Paziņa saka, ka viņa nesaprot, kā pareizāk būtu jādara. Vai nu beidz šūt un nodarboties ar saimniecisko darbību, vai arī par pasūtījumiem samaksu saņem skaidrā naudā. Pašreizējā IIN maksāšanas sistēma ir sarežģīta un fiziskajai personai bez speciālām ziņāšanām neizprotama.

Cilvēks pamatā ir orientēts samaksāt nodokļus un pie konsultanta nenāk uzdot jautājumu — kā nodokļus nemaksāt.

mi, skaidra nauda uzņēmumos faktiski ir izzudusi.

Ēnu ekonomikas ierobežošanas plānā paredzēts izvērtēt, vai esošajai iedzīvotāju ienākumu deklarēšanas kārtībai ir nepieciešami papildinājumi, kas mazinātu ēnu ekonomiku, veicinātu nodokļu nomaksas kultūru, bet vienlaikus nepalielinātu administratīvo un birokrātisko slogu. Kādu skaidru naudu varētu «izcelt» ar šādu deklarēšanu, kādus nodokļus valsts kasē papildus iekasēt?

Neredzu, ka varētu ko iekasēt valsts budžetā. Kā Latvijā varam iegūt skaidru naudu? Saņemt algu skaidrā naudā, izņemt no bankas vai ievest no ārvalstīm. Vienīgais,

▶ Ļoti labi vērtēju iespēju, ko paredz likuma «Par iedzīvotāju ienākuma nodokli» 11. panta divpadsmitā daļa — iespēja fiziskajai personai maksāt 10% IIN par nekustamā īpašuma izīrēšanu vai iznomāšanu. Taču vienā brīdī VID sāka skaidrot: kad ieņēmumi no izīrēšanas ir sasnieguši pievienotās vērtības nodokļa (PVN) reģistrācijas sliekšni (pērn 40 000 eiro, šogad — 50 000 eiro gadā — red.), šis režīms ir beidzies, ir jāreģistrē saimnieciskā darbība, PVN maksāšana.

Tagad VID uzskata, ka IIN ir jāietur arī no PVN. Atkal tiek radīta neskaidrība elementārās lietās, mainās noteikumi spēles gaitā. Tas neveicina vēlmi nodarboties ar saimniecisko darbību un maksāt nodokļus, drīzāk cilvēkiem rada neapmierinātību.

Kāpēc, jūsuprāt, vispārējā iedzīvotāju ienākumu deklarēšana ir tik diskutabls jautājums?

Kādas intereses saskaras?

Nodokļi no fizisko personu būtiskākajiem ienākumiem — darba algas, ienākuma no dividendēm, procentiem un īpašumu atsavināšanas — jau ir skaidri. Acīmredzot, valsts budžetā ir vajadzīgi papildu līdzekļi, un kādam šķiet, ka sabiedrībā apgrozās mistiska skaidra nauda.

Taču ir ieviesti dažādi noteikumi, kas netiek kontrolēti. Piemēram, šobrīd ir ļoti stingri noteikumi aizdevumiem fiziskajām personām — pāriet pieci gadi, aizdevums ir jāatmaksā, to nedrīkst cedēt vai pretējā gadījumā jāsamaksā IIN. Varbūt netiek pietiekami iekasēta nauda no neatmaksātu aizdevumu ienākuma? Tie aizdevēji, fiziskās personas, kuru rīcībā ir lielas summas, nebūs lielākā sabiedrības daļa. Lielākā sabiedrības daļa ir salīdzinoši nelieli nodokļu maksātāji.

Gadiem ir bijušas diskusijas par progresīvo IIN, kas tagad formāli skaitās ieviests. Nedomāju, ka tas ir progresīvais IIN, liknei, kas iet uz augšu, ir jābūt būtiski lēzenākai — 78 100 eiro gadā, no kura maksā 31%, nav lieli ienākumi. Augstāka nodokļu likme varētu būt, piemēram, sākot no pusmiljona eiro.

Progresīvais IIN arī paredz, ka ienākumam līdz 20 004 eiro gadā, ir 20%, bet ienākumam no 20 004 eiro līdz 78 100 eiro, 23% likme. Bet tā nevienu dienu nav bijis, praktiski, iesniedzot gada ienākumu deklarāciju, fiziskajai personai rēķina vidējo svērto IIN likmi.

Tas parāda, ka likums no tā pie-

mērošanas būtiski atšķiras.

Ja ar papildu nodokli, piemēram, 20% apmērā, apliktu lielos ienākumus, iespējams, nebūtu naudas deficīta problēma budžetā, kā dēļ grib ieviest vispārējo iedzīvotāju ienākumu deklarēšanu. Savukārt vienkāršāka un saprotamāka aprēķinu sistēma mazākās IIN likmes maksātājiem veicinātu vēlmi deklarēt ienākumus un samaksāt nodokli.

Tāpat reāli patlaban Latvijā nav progresīvas IIN aplikšanas sistēmas. Lielākā daļa sabiedrības, kuri maksā paaugstinātu IIN likmi, nav uzskatāmi par turīgiem. Līdz ar deklarēšanas ieviešanu slogs būs pārliekts uz «parasto» cilvēku.

Finanšu ministrija iepriekš skaidroja, ka vispārējā iedzīvotāju ienākumu deklarēšana paredzētu, ka maksimālo informācijas apjomu sagatavos VID un visiem nosūtīs deklarācijas projektu. Iedzīvotājiem tikai būtu tai jāpiekrīt vai nav jāpiekrīt un jāparaksta.

Manā uztverē tā ir beztiesiskuma izpausme. Ko nozīmē VID sagatavos informāciju? Cilvēks, kas apstiprinās deklarācijas projektu, visticamāk, nesapratis, kam viņš piekrīt, faktiski

viņam nav tiesību nepiekrīt. Tāpat lielākajai daļai sabiedrības tā būs formāla piekrišana.

Esmu saskārusies ar šādu situāciju: cilvēks automātiski sagatavo gada ienākumu deklarāciju (šajā gadījumā dati deklarācijā ielasās paši), viņa apgādībā jau daudzus gadus ir vecāka kundze. Pāriet trīs mēneši un no VID pienāk vēstule, ka apgādībā esošā persona ir deklarēta nepareizi, ka noteiktos mēnešos kundze nebija apgādībā. Tas ir rezultāts tam, ka cilvēks piekrita VID automātiski ielasītiem datiem.

Vai šim cilvēkam būtu iespēja algot nodokļu konsultantu? Tas maksā naudu.

2011. gada 15. decembrī stājās spēkā Fizisko personu mantiskā stāvokļa deklarēšanas jeb tā dēvētais «nulles deklarācijas» likums. Fiziskajām personām bija pienākums deklarēt savu mantisko stāvokli. Sākumdeklarācija bija jāiesniedz, ja persona Latvijā ir iegādājusies nekustamo īpašumu, kura iegādes vērtība pārsniedz 10 000 latu un uz kuru nav nostiprinātas īpašumtiesības, kā arī īpašumu ārvalstīs.

deklarācija» un jāizseko saviem darījumiem līdz pat šodienai, lai vēlāk, sniedzot paskaidrojumus VID, nerastos nepatīkamas situācijas.

Kāpēc vajadzēja nulles deklarāciju pildīt katru gadu?

Nē, katru gadu ne, vajadzēja uzturēt pēctecību datiem, kuri tika savākti. Piemēram, tas attiecas uz ikgadējam izmaiņām attiecībā uz aizdevumiem. Tagad ir daudz fizisko personu aizdevumu, kurus ir pienākums deklarēt aizņēmējam. Taču pieļauju, ka šis pienākums apzinīgi netiek pildīts, visi, kas ir aizņēmušies, neiesniedz deklarācijas.

Cilvēkam, sniedzot vispārējo iedzīvotāju ienākumu deklarāciju, būs jāatjauno savu ienākumu un izdevumu vēsture visu šo vairāk nekā desmit gadu laikā. Viņš būs spiests norādīt, kādi šo gadu laikā bijuši aizdevumi, ko ir pircis un pārdevis utt. Tas nav tik vienkārši, jo viņš nav saimnieciskās darbības veicējs, kurš algo grāmatvedi un katru gadu uzskaita ieņēmumus un izdevumus.

Ar nodokļu deklarēšanu ir saistītas arī citas problēmas, kas uz priekšu ir virzījušas vispārējo iedzīvotāju ienākumu deklarēšanu. Tas ir jautājums par jaunajām maksājumu

Šobrīd VID veic nodokļu pārbaudes dažādās tiešsaistes darījumu platformās, piemēram, Etsy, pārbauda Latvijas iedzīvotājus, kas tajās tirgojas. Kāpēc katru gadu šādas personas nevarētu deklarēt savus ienākumus, kuri iegūti, tirgojot noteiktas preces šajās platformās? Lielākā daļa cilvēku nav orientēti nemaksāt nodokļus, tā būtu skaidra disciplīna.

Sācumdeklarēšanai būtu cieši jāiet kopā ar IIN aprēķināšanas un iekasēšanas sistēmas vienkāršošanu. Bet ne reti sistēma pati piespiež uzņēmēju ieiet ēnu ekonomikā. No šī gada 1. janvāra tiek publiskots nodokļu maksātāja reitings. Taču sistēmā ir būtiski trūkumi. Piemēram, vienā uzņēmumā ir trīs darbinieki, kas saņem labas algas. Bet četras stundas mēnesī komersants nodarbina pensionāri, kura saņem 25 eiro stundā. Tātad mēnesī viņa saņem 100 eiro, tiek nomaksāti visi nodokļi. Bet uzņēmuma kredītreitings tagad ir pazemināts, jo kundzei vidējā alga mēnesī nav nozares vidējā. Nelīdz arī tas, ka katru mēnesi VID tiek deklarētas katra darbinieka nostrādātās stundas, kuras netiek ņemtas vērā.

Ja reitinga sistēmu ņems par pamatu, ļaujot piedalīties valsts vai pašvaldību iepirkumos, un to varēs darīt tikai komersanti ar augstāko — «A» — reitingu, uzņēmums kundzīti atlaids un maksās 100 eiro «uz rokas». Lai būtu konkurētspējīgs un iegūtu augstāko reitinga novērtējumu. Šāda sistēma tieši mudina ieiet ēnu ekonomikā.

Vai, ieviešot vispārējo iedzīvotāju ienākumu deklarēšanu, vajadzētu paredzēt izņēmuma gadījumus?

Ja jā, tad kam — pensionāriem, jauniešiem līdz noteiktam vecumam?

Noteikt vecuma cenzu nebūtu pareizi. Deklarēšanu vajadzētu attiecināt uz visām pilngadību sasniegušām personām. Pensionāram, kas dzīvo mežā Latgalē, droši vien nebūs konts elektroniskajā maksājuma iestādē Lielbritānijā, viņš nebūs saņēmis aizdevumu, kas pārsniedz 15 000 eiro, un vispārējā deklarācija tāpat nebūs jāiesniedz.

Vai vispārējo iedzīvotāju ienākumu deklarēšanu vajadzētu ieviest, piemēram, no konkrētā gada 1. janvāra vai pakāpeniski?

Pirmkārt, vajag vīziju un mērķi, ko gribam sasniegt. Vispirms vajadzētu sakārtot likumu «Par iedzīvotāju ienākuma nodokli», kas ir 30 gadus

Sācumdeklarēšanai būtu cieši jāiet kopā ar IIN aprēķināšanas un iekasēšanas sistēmas vienkāršošanu.

Tāpat bija jādeklarē skaidras naudas uzkrājumi, iegādātās kapitāla daļas Latvijā un ārzemēs, parāda vērtspapīri, aizdevumi, parādsaistības un citi īpašumi, kuru vērtība pārsniedz 10 000 latu.

Nulles deklarācija bija brīnišķīgs starta posms, lai sakārtotu nedeclarētos ienākumus, bija iespēja legalizēt vecos ienākumus. Neskaidru jautājumu, uz kuriem bija grūti atbildēt, bija maz. No šī pasākuma valsts guva peļņu, mērķis bija sasniegts. Tikai diemžēl tas bija vienreizējs kampaņveida pasākums, kuram būtu bijis nepieciešams turpinājums katru gadu.

Nevajag iedomāties, ka «nulles deklarācija» kaut kur pazudīs, dati valsts pārvaldē ir saglabājušies. Un tagad ieviešot vispārējo deklarēšanas kārtību, katram būs jāatrod «nulles

iestādēm un elektroniskajām maksāšanas sistēmām, caur kurām cilvēkiem «iet» nauda un kas nav banku norēķinu konti. Ir plašas iespējas maksāšanas sistēmā atvērt kontu un caur to strādāt ar savu kredītiestādes kontu citā valstī. Tās nav tikai Latvijas problēmas, tās ir globālas izmaiņas. Ir nepieciešams no iedzīvotājiem vākt datus, kādas ir viņu izmantotās maksājumu sistēmas u.tml.

Sākotnēji deklarējot ienākumus, tika prasīti arī dati no publiskiem reģistriem.

Kāda jēga sācumdeklarācijā iekļaut Valsts zemes dienesta, Zemesgrāmatas, Ceļu satiksmes drošības direkcijas, *Lursoft* informāciju, kas tāpat ir zināma? Dati, kas būtu jāvāc, ir saistīti ar elektroniskām norēķinu sistēmām, kontiem ārvalstīs, ar informāciju, kas valstij nav redzama.

Vecs, noteikt prioritātes, atbalstīt noteiktas nodokļu maksātāju grupas, piemēram, patentmaksas maksātājus. Tas radītu vēlmi maksāt nodokļus. Cilvēkam interesē, lai viņu liek mierā, kad viss ir izdarīts, nekā domāt nodokļu shēmas un slēpties.

Vai visi ienākumi būtu jādeklarē no pirmā eiro? Piemēram, Lielbritānijā starpība starp ieņēmumiem un izdevumiem varot būt 6900 eiro.

Ir jābūt kādam tolerances sliekšnim, jo būtu neprātīgi mēģināt apkarot tādu ienākumu gūšanu, ja kāds palīdz nopļaut zāli un viņam par to samaksā 5–10 eiro.

Likumā «Par iedzīvotāju ienākuma nodokli» ir noteikts, ka fiziskās personas darbība kvalificējama kā saimnieciskā darbība, ja tā atbilst jebkuram no šādiem kritērijiem: darījumu regularitāte un sistemātiskums (trīs un vairāk darījumi taksācijas periodā vai pieci un vairāk darījumi trijos taksācijas periodos); ieņēmumi no darījuma pārsniedz 14 229 un vairāk eiro taksācijas gadā, izņemot ienākumus no personīgā īpašuma atsavināšanas; darbības ekonomiskā būtība vai personas īpašumā esošo lietu apjoms norāda uz sistemātisku darbību ar mērķi gūt atlīdzību.

Piemēram, fiziskā persona nolemj sakārtot skapi un izziņo Facebook, ka pa vienam pārdod savu lietoto apģērbu. Nedēļas laikā pārdodot četras kleitas, ir jāreģistrē saimnieciskā darbība — jāmaksā IIN un valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas. Lūk, ikdienišķa situācija, kurai vispārējās ienākumu deklarēšanas kontekstā jāatrod saprātīgs risinājums. Tas noteikti nav vienkārši, bet absolūti nepieciešami. Šādas fiziskās personas «medišana», piespiežot to reģistrēt saimniecisko darbību vai uzlikt naudas sodu, nav nedz lietderīga, nedz sabiedrībai motivējoša. Piemēram, darījumu regularitātes un sistemātiskuma pazīmi varētu attiecināt tikai uz nekustamo īpašumu un transportlīdzekļiem.

Vai, piemēram, kaimiņš iet kaimiņam palīdzēt novākt kartupeļus un par to saņem maišeli tupeņu. Cits gadījums: ceļojuma biedrenei ārzemēs aizdodu 100 eiro, bet viņa pēc tam ar pārskaitījumu to atdod. It kā darījuma attiecības.

Tā ir tāda utošanās, kur administratīvie resursi tiktu tērēti nelietderīgi.

Nopietna problēma ir kopējas mājsaimniecības, bet nav reģistrēta laulība. VID ir ļoti skarbs pret šiem cilvēkiem.

Tāpēc būtu vajadzīgs pētījums, kāds ir tolerances sliekšnis, cik lielā amplitūdā drīkst «staigāt» nesakrītība starp ieņēmumiem un izdevumiem.

Vēl viena nopietna problēma ir kopējas mājsaimniecības, bet nav reģistrēta laulība. VID ir ļoti skarbs pret šiem cilvēkiem. Piemēram, viens strādā, bet otrs nestrādā un ceļ māju. Starp šiem diviem cilvēkiem nav reģistrēta laulība, bet ir runa par kopējas mājsaimniecības paziņošanu. Atbilstoši pašreizējam regulējumam mājas īpašnieks ir guvis ar IIN apliekamu ienākumu mājas būvniecībai no strādājošā partnera, ar kuru tam nav reģistrēta laulība. Ja laulība (partnerība) būtu reģistrēta, šāds ienākums nebūtu apliekams ar IIN.

Saeima ir grozījusi astoņus likumus, lai no 2024. gada 1. jūlija Latvijā ieviestu jaunu tiesību institūtu — partnerību.

Vai tas palīdzēs šādās situācijās? Man bija cerība uz jauno likumu pakotni, taču nav vēl skaidrs, kā tas viss beigās darbosies. Tas arī būtu arguments, ka cilvēkiem ir kopīga saimniecība.

Sākotnēji likumprojektā par vispārējo iedzīvotāju ienākumu dekla-

rēšanu bija noteikts, ka ar IIN neapliekama dāvana svešai fiziskajai personai gada laikā var būt 100 eiro vērtībā. Likumprojektu tālāk nevirzīja. Tagad summa, par kādu var būt ar IIN neapliekama dāvana svešam cilvēkam, ir līdz 1000 eiro gadā.

Bet ir dažādas situācijas, kad šis it kā dāvanas pārsniedz noteikto gada vērtību. Piemēram, kaimiņam notiek nelaime, visi palīdz, ar ko vien var. Vai visus krātīsim, lai norāda, par cik un ko iedevis nelaimē nonākušam kaimiņam? Tās ir cilvēcīgas lietas, kuras riskējam pazaudēt.

Valstī tagad ir virzība uz ziņošanas politiku. Skatāties, ka kāds palīdz rakt kaimiņam kartupeļus vai zāles plāvējam ieliek naudiņu aploksnē. Bet tās summas ir tik nelielas, tām nav vērtības, nemamās ietekmes

uz budžetu. Nevajadzētu terorizēt kartupeļu racējus!

Finanšu ministrijas ieskatā ieguvums valstij no vispārējās iedzīvotāju ienākumu deklarēšanas būtu tas, ka ar to varētu celt nodokļu nomaksas morāli, kā arī tas motivētu fiziskās personas rūpīgāk sekot līdz ienākumu apliekšanai ar nodokļiem. Vai piekrītat šim viedoklim?

Vispārējā iedzīvotāju ienākumu deklarēšana ir neapšaubāmi nepieciešama, bet tās nepārdomāta ieviešana var radīt lielu stresu un neveicinās nodokļu nomaksas morāli un fiziskās personas godprātīgu attieksmi pret saviem pienākumiem. Vispirms jau valstiskā līmenī ir jāmaina pieeja — ar vispārējo deklarēšanu jāvāc tikai valsts pārvaldei nepieciešamie un nepieciešamie fizisko personu dati, nevis tas, kas jau ir redzams publiskajos reģistros. Ir jāizveido tolerances sliekšnis nenozīmīgiem fizisko personu savstarpējiem darījumiem, IIN maksāšana fiziskām personām jāpadara maksimāli vienkārša un saprotama arī bez speciālām zināšanām. ■

INESE HELMANE